Riitta Työläjärvi 13.4.2018

Eduskunnan työ- ja tasa-arvovaliokunta
Asiantuntijakuuleminen 13.4.2018

Hallituksen esitys eduskunnalle koskien maakuntien perustamista, sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen uudistusta ja asiakkaan valinnanvapautta sekä eräitä niihin liittyviä lakeja

- **Sote-henkilöstön ja tukipalveluhenkilöstön asema ei ole riittävästi turvattu uudistuksen kokonaisuudessa**
- **Henkilöstön naisvaltaisuus tekee asiasta myös tasa-arvokysymyksen**
- **Varsinkin mittavat säästötavoitteet sekä tulevaisuudessa todennäköiset toistuvat henkilöstösiirtymät aiheuttavat riskejä ja epävarmuutta**
- **Henkilöstö on otettava aidosti ja aktiivisesti mukaan kaikissa valmistelun vaiheissa ja toimintojen kehittämisessä**
- **Työn ja perhe-elämän yhteensovittaminen saattaa vaikeutua**
- **Monituottajamallissa tarvitaan laajempaa yhteiskuntavastuun lainsäädäntöä**
- **Asiakkaiden perustuslain turvaama yhdenvertaisuus jää kokonaisuudessa epäselväksi**
- **Arviointia asiakkaiden tasa-arvon näkökulmasta vaikeuttaa se, ettei vielä ole tietoa asiakasmaksujen tulevasta kehityksestä**
- **Kolmannen sektorin toimintaa on tuettava tulevaisuudessakin**
- **Integroitua työterveyshuoltoa ei pidä vaarantaa eikä heikentää**

Toimihenkilökeskusjärjestö STTK kiittää kutsusta kuulemistilaisuuteen. Käsiteltävä asiakokonaisuus on poikkeuksellisen laaja ja merkityksellinen sekä eri henkilöstöryhmien, asiakkaiden että rahoituksen kestävyyden näkökulmasta. STTK nostaa tässä yhteydessä esille ainoastaan joitakin erityisen merkittäviä tai potentiaalisia ongelmia sisältäviä asiakohtia, jotka liittyvät valiokunnan toimialaan.
STTK kannattaa uudistuksen päätavoitteita sekä osin niitä toimia joilla tavoitteet saavutettaisiin. Nykyisessä hallitusohjelmassa on hyvä toimintasuunnitelma tavoitteisiin pääsemiseksi. Useat ongelmat ja riskit keskittyvät valitun valinnanvapausmallin toimeenpanoon sekä kireään aikataulutukseen.

Käyntiosoite:
Mikonkatu 8 A, 6. krs
0100 Helsinki
Postiosoite:
PL 421
00101 Helsinki

Puhelin: (vaihde)
(09) 131 521
Faksi:
(09) 652 367
Sähköposti:
etunimi.sukunimi@sttk.fi

www.sttk.fi

Henkilöstölle muutoskokonaisuus sisältää useita riskejä ja erilaisia epävarmuustekijöitä. On myös syytä huomata, että megaluokan muutos koskettaa huomattavasti suurempaa työntekijäjoukkoa kuin vain he, joiden työnantaja välittömästi vaihtuu. Vaikutuksia on suureen osaan muitakin kuntien ja valtion työntekijöitä, yksityisen sote-sektorin työntekijöitä sekä järjestöjen ja kolmannen sektorin työntekijöitä. Tämä joukko yhteensä on jopa liki puoli miljoonaa työntekijää.

Henkilöstösiirtymät on kohtuullisen hyvin turvattu ensimmäisessä vaiheessa kunnista maakuntiin. Sen sijaan tulevat siirrot, joita todennäköisesti tulee runsaastikin, jäävät enemmän hämärän peittoon. Henkilöstön siirtymiset tulisikin turvata liikkeenluovutuksena kaikissa niissä tilanteissa, jotka tosiasiallisesti aiheutuvat nyt kyseessä olevasta uudistuksesta.

Kun tavoitteet kustannuksien hillitsemiseksi ovat mittavia, on riskinä säästöjen ulosmittaaminen naisvaltaisten alojen työntekijöiden työsuhteen ehtoja heikentämällä (esimerkkeinä osa-/määräaikaistukset, 0-sopimukset, keinotekoinen siirtyminen halvempaan TES-sopimukseen, työn siirtäminen halvempiin maihin ja digipalveluna Suomeen, painostettu pienyrittäjyys alihankkijaksi siirtyen jne..)
Tämäntyyppisiä esimerkkejä on jo Suomesta, sekä runsaammin Ruotsista jossa terveyspalvelujen osalta saman tyyppinen malli on jo käytössä.

Toimipisteiden keskittäminen maakuntien keskuksiin tulee monilla tarkoittamaan pidentyviä työmatkoja ja lisähaasteita työn ja perhe-elämän yhteensovittamisessa.

STTK ei kannata erillislakia palkkojen harmonisointia varten. Riittävä pohja palkkauksellisen tasa-arvon edistämiseen saadaan olemassa olevasta lainsäädännöstä sekä oikeustapauksista.

Suunnitellussa monituottajamallissa tarvitaan laajapohjainen yhteiskuntavastuun lainsäädäntö. Tähän ei riitä se, että varmistetaan esimerkiksi tilinpäätöstietojen tai joidenkin hoitotilastojen julkisuus.

Yhteiskuntavastuun lainsäädännön tulisi varmistaa myös mm. yritysten verojen maksu Suomeen sekä työn tekeminen Suomessa suomalaisilla ammattilaisilla. Lisäksi mainonta ja markkinointi tulisi kieltää tai ainakin rajoittaa lukuun ottamatta sitä yhteisillä alustoilla tarjottavaa informaatiota, joka auttaa asiakkaita valitsemaan palveluja käytettävissä olevan osaamisprofiilin ja laadun pohjalta. Tietoon perustuvan valinnan turvaamiseksi tarvittava datapohja ei vaikuttaisi olevan riittävän valmiissa vaiheessa silloin, kun valinnanvapausmallin on kaavailtu tulevan käytäntöön.

Käyntiosoite:
Mikonkatu 8 A, 6. krs
0100 Helsinki
Postiosoite:
PL 421
00101 Helsinki

Puhelin: (vaihde)
(09) 131 521
Faksi:
(09) 652 367
Sähköposti:
etunimi.sukunimi@sttk.fi

www.sttk.fi

Yrityksillä tulisi myös olla velvoite mm. osallistua kaikkien sote-henkilöstöryhmien kouluttamiseen ja työharjoittelupaikkojen järjestämiseen toisen asteen, ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen opiskelijoille.

Yhtiömuotoiset palveluntuottajat jäävät demokraattisen vaikuttamisen ja asukkaiden vaikutusmahdollisuuksien ulkopuolelle.

Yksi uudistuksen päätavoitteita on ollut erilaisten asiakkaiden ja potilasryhmien yhdenvertaisuuden lisääminen valtakunnallisella tasolla. Maakuntien erilaisuus ja esimerkiksi etäisyydet toki oikeuttavat vaihteleviin ratkaisuihin monien palvelujen järjestämisessä, mutta nyt maakunnallinen ratkaisuvalta saattaa olla liiankin mittava ja maakunnallinen palvelulupaus eriarvoistava. Tulee vielä huolellisesti arvioida erilaisten asiakkaiden yhdenvertaisuuden toteutumista perustuslaillisestakin näkökulmasta.

Lisähaasteen tilanteelle tuo se, ettei meillä vielä ole julkisuudessa tietoa tulevasta asiakasmaksujen lainsäädännöstä, puhumattakaan että nämä lait olisivat käsiteltävinä yhtä aikaa sote-paketin ja valinnanvapauspaketin kanssa. On myös mahdollista, että mikäli suunniteltu kustannusrajoitin ei riitä kattamaan asiakkaiden tarvitsemien palvelujen rahoitusta, tulevat yksityiset toimijat tarjoamaan lisäpalveluja asiakkaiden itse (tai vakuutuksin) kustantamina. Tällöin luonnollisesti erilaisten asiakkaiden ja asiakasryhmien välinen epätasa-arvo lisääntyisi nykyisestä.

Uudistuksen kokonaisuudessa on toistuvasti esitetty, että kolmannen sektorin toimintaedellytykset parantuvat valinnanvapauslainsäädännön myötä. Tällä hetkellä vaikuttaa siltä, että valinnanvapauslainsäädännön mahdollisuudet mutta myös vastuut ja velvollisuudet on muotoiltu niin, että käytännössä sekä kolmannen sektorin että pk-sektorin toimintaedellytykset heikkenevät nykyisestä. Toisaalta mahdollisuuksia saattaa syntyä alihankkijoina tai esimerkiksi henkilökohtaisen budjetin palveluissa.

Olisikin tärkeätä, että säädetään maakuntien ja kuntien yhteistyöstä kolmannen sektorin toimijoiden kanssa sekä myös heille myönnettävistä taloudellisista avustuksista. Järjestöt työllistävät liki 40 000 ammattilaista.

Kaikissa maakuntauudistuksen johto-, ohjaus- ja valmisteluryhmien kokoonpanoissa on noudatettava tasa-arvolain 4 a §:ssä säädettyä velvoitetta, jonka mukaan julkisen hallinnon ja julkista valtaa käyttävien toimielinten kokoonpanoissa tulee olla sekä naisia että miehiä kumpiakin vähintään 40 prosenttia.

Maakunnat tulee velvoittaa myös ottamaan henkilöstö aidosti ja aktiivisesti mukaan maakuntauudistuksen kaikkiin valmisteluprosesseihin ja väliaikaishallintoon. Yhteistoimintamenettely ja työsuojelun yhteistoiminta on turvattava.

Käyntiosoite:
Mikonkatu 8 A, 6. krs
0100 Helsinki
Postiosoite:
PL 421
00101 Helsinki

Puhelin: (vaihde)
(09) 131 521
Faksi:
(09) 652 367
Sähköposti:
etunimi.sukunimi@sttk.fi

www.sttk.fi

STTK kiinnittää myös huomiota niihin moninaisiin hyötyihin, joita integroitu työterveyshuolto tuottaa työpaikoille ja kansantaloudelle. Työ, terveys ja sairaus ovat kaikki vuorovaikutuksessa keskenään, ja työterveyshuollon moniammatillisella tiimillä on parhaat edellytykset hoitaa työikäisten tarvitsemat preventiiviset palvelut, työkyvyn tuki sekä perustason sairaanhoito. Työterveyshuollon vahvuuksien, rakenteen ja rahoitusperusteiden säilyttäminen sote-muutoksen aikana säästää verorahoitteista palvelutuotantoa muille asiakkaille sekä osaltaan auttaa sairauspoissaolojen ja työkyvyttömyyseläkkeiden hillinnässä.

Sote- ja maakuntauudistuksen keskellä töitä tekevä henkilöstö kuormittuu tällä hetkellä ja tarvitsee tukea jaksamiselleen. Heidän omien palvelujensa turvaaminen sekä hyvä johtaminen ovat tärkeä osa muutostukea henkilöstölle.

Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry

Lisätietoja sosiaali- ja terveyspoliittinen asiantuntija Riitta Työläjärvi, riitta.tyolajarvi@sttk.fi, 040-8272988